

बुबाको हत्या, छोरा पक्राउ

बितामोड, साउन ८। आफ्नै बुबाको हत्या गरेको आरोपमा छोरालाई प्रहरीले पक्राउ गरेको छ। भ्रष्टाचारको हानिकारक गुणको कारण पक्राउ गरिएको ३० वर्षीय सुनिल राजवंशीलाई प्रहरीले पक्राउ गरेको हो।

सोमबार राति २ बजे स्थानीय ६३ वर्षीय बासु राजवंशी आफ्नै घरको आँगनमा रहेको लिचुको बोटमा शङ्कास्पद अवस्थामा फुटिएको अवस्थामा भेटिएका थिए। मृतकको टाउको र आँखामा चोट देखिएसँगै प्रहरीले छोरालाई पक्राउ गरेको जिल्ला प्रहरी कार्यालयका प्रहरी नायब

उपरीक्षक कृष्णकुमार चन्दले बताए। डिएसपी चन्द नेतृत्वको टोलीले ४ घण्टा लगाएर अनुसन्धान गरेपछि मृतक राजवंशीका छोरा सुनिललाई नियन्त्रणमा लिएको हो। फुटिएको अवस्थामा भेटिएका राजवंशीको टाउको, अनुहारसहित शरीरका विभिन्न भागमा चोट लागेको र अनुहारभरि रगत देखिएको वडा अध्यक्ष शुक्लाल राजवंशीले बताए।

मृतक बासु र उनका छोराबीच राति भगडा भएको बताइएको छ। छोराको लुगामा समेत रगत भेटिएको डिएसपी चन्दले बताएका छन्।

युवतीमाथि जबरजस्ती करणी

खोटाङ, साउन ८। २२ वर्षीया युवतीलाई जबरजस्ती करणी गरेको अभियोगमा एक जना पक्राउ परेका छन्। रावावेसी गाउँपालिका-२ खार्पा वस्ने ३२ वर्षीय टेकबहादुर नेपालीलाई प्रहरीले पक्राउ गरेको हो।

नेपालीले ती महिलालाई आफ्नै

घरमा लगी जबरजस्ती करणी गरेको भन्ने उजुरीको आधारमा जिल्ला प्रहरी कार्यालय खोटाङबाट खटिएको प्रहरीले उनलाई पक्राउ गरेको जानकारी दिएको छ।

यस सम्बन्धमा प्रहरीले आवश्यक अनुसन्धान गरिरहेको छ।

अर्थतन्त्रका ...

रहुनु समस्या भएको मन्त्रालयको भनाइ छ।

त्यसैगरी खर्च र आम्दानीबीचको अन्तर बढ्दै जानु सामाजिक सुरक्षातर्फको खर्च बढ्दै जानु, वैदेशिक ऋणको प्रभावकारी उपयोग हुन नसक्नु, आयोजना/परियोजना तोकिएको समयमा सम्पन्न नहुँदा लागत प्रभावकारी हुन नसक्नुलगायत विषय समस्याका रूपमा पहिचान भएको मन्त्रालयले जनाएको छ।

मन्त्रालयले सार्वजनिक खर्च व्यवस्थापनतर्फ आयोजनाको अत्यधिक संख्या र सिर्जना भएको दायित्व व्यवस्थापन, बहुवर्षीय ढेकाको स्रोत व्यवस्थापन, गैर-बजेटरी मागलाई निरुत्साहित गर्ने, अनिवार्य दायित्वको बजेट बढ्नु, अनावश्यक देखिएका संरचना खोज हुन नसकेको, वैदेशिक सहायताको उपयोग क्षमता कमजोर रहेको, संघीय सञ्चित कोष ऋणतर्फ तर प्रदेश र स्थानीय तहका कोषहरू बचतमा रहने गरेकोलागयतका विषय अर्थमन्त्रालयले उजागर गरेको छ।

त्यस्तै, वित्तीय हस्तान्तरणमा कमी हुँदै जानुलाई पनि चुनौतीका रूपमा पहिचान गरिएको छ। राजश्व सङ्कलन अपेक्षित नहुँदा प्रदेश र स्थानीय तहमा कम मात्र हस्तान्तरण हुने परिस्थिति रहेको, समपुरक र विशेष अनुदानतर्फ बर्सेनि आयोजना थप भई असीमित दायित्व सिर्जना भएको मन्त्रालयको भनाइ छ। त्यस्तै, बैकिङ क्षेत्रतर्फ पहिचान भएका समस्यामा कर्जा प्रवाहलाई उत्पादनमूलक क्षेत्रमा निर्देशित गर्न नसकिएको, कर्जाको गुणस्तर बढाउने र बढ्नु थालेको खराब कर्जालाई नियन्त्रणमा राख्ने चुनौती रहेको, वित्तीय साधनको लागत घटाउने गरी मौद्रिक उपकरणहरूमा लचकता कायम गर्न नसकिएको, वित्तीय क्षेत्रको नियमन प्रभावकारी हुन नसकेको, वित्तीय सहकारीको नियमन फितलो रहेकोलागयत छन्।

वायु क्षेत्रतर्फ कमजोर निकासीको आधार एवम् उच्च व्यापार घाटा, चालु खाता घाटा, भ्रमण आयभन्दा भ्रमण खर्च उच्च रहेको, विदेशी लगानी आप्रवाह अत्यन्त कमजोर रहेको, वैदेशिक रोजगारीलाई थप प्रतिक्रमिणी बनाउन नसकिएको लगायत समस्या पहिचान गरिएको छ।

आगामी कार्यदिशा
अर्थ मन्त्रालयले पहिचान गरेका अर्थतन्त्रका ४६ चुनौती सामना गर्न २९ क्षेत्रमा सुधार आवश्यक रहेको र सोहीअनुसार आगामी कार्यदिशा तय गर्नुपर्ने देखिएको पनि जनाएको छ।

अहिले घट्टेको बजारको माग बढाउन सार्वजनिक खर्चलाई औचित्यपूर्ण र थप प्रभावकारी बनाउने गरी प्राथमिकीकरण गर्ने, पुँजीगत खर्च क्षमता अभिवृद्धि गर्ने, वित्त सुदृढीकरणमा जोड दिने, उत्पादनमा आधारित राजश्वमा जोड दिने, ऋणको प्रभावकारी उपयोग गर्ने, वित्त जोखिम कम गर्ने, लगानीको वातावरण निर्माण गरी आर्थिक वृद्धिलाई गति दिने, उत्पादनशील क्षेत्रमा लगानी बढाउनेलागयत सुझाव दिइएको छ।

त्यस्तै, प्रत्यक्ष वैदेशिक लगानी भित्र्याउन यसका बाधा पहिचान गरी सुधार गर्ने, जलविद्युत् उत्पादन र परसारणलाई विस्तारमा जोड दिने, गुणस्तरीय सडक सञ्चालन निर्माण गर्ने,

नेपाली सेना : विपद् व्यवस्थापनदेखि सुत्केरीको उद्धारसम्म

काठमाडौँ, साउन ८। नेपाली सेनाले विभिन्न विपद् व्यवस्थापनदेखि सुत्केरीको उद्धारसम्म

सामुदायिक विपद् प्रतिकार्य तालिम र अभ्यासमाफत एक वर्षमा तीन हजार तीन सय ९० जनालाई प्रशिक्षण दिएको उनले बताए। विपद् प्रतिकार्य योजनाअनुसार अत्याधुनिक स्रोत साधनसहित एक हजार एक सय २६ जनालाई विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी सेनाले राष्ट्रिय एकताको प्रवर्द्धनका लागि संघ, प्रदेश र स्थानीय तहमा सरोकारवाला निकायसंगको समन्वयमा लागानीलाई आर्थिक पूर्वाधारमा केन्द्रित गर्ने, बहुवर्षीय ढेकाको सहमति दिइएका आयोजनाको स्रोत व्यवस्थापन गर्ने, वैदेशिक अनुदान र सहलीयतपूर्ण ऋणलाई राष्ट्रिय प्राथमिकताका क्षेत्रमा परिचालन गर्ने, जलवायुसँग सम्बन्धित कोषहरूको परिचालनमा जोड दिनेलागयत कार्यदिशा अवलम्बन गर्नुपर्ने देखिएको मन्त्रालयले जनाएको छ।

त्यसैगरी सरकारको सञ्चित कोषलाई सन्तुलित अवस्थामा राख्ने, गैरबजेटरी मागलाई निरुत्साहित गर्ने, कर्जा प्रवाहलाई उत्पादनमूलक क्षेत्रमा निर्देशित गर्ने, कर्जाको गुणस्तर बढाउने र बढ्नु थालेको खराब कर्जालाई नियन्त्रणमा राख्नुपर्ने उल्लेख छ।

साना तथा मझौला उत्पादनमूलक व्यवसायलाई परियोजनामा आधारित कर्जा उपलब्ध गराउने, वित्तीय क्षेत्रमा स्थायित्व कायम गर्दै वित्तीय साधनको लागत घटाउने गरी मौद्रिक उपकरणमा लचकता कायम गर्ने, वित्तीय क्षेत्रको नियमनलाई प्रभावकारी बनाउने, वित्तीय सहकारीको नियमन गर्न दोस्रो तहको नियामक संयन्त्र निर्माण गर्ने कार्यदिशा अवलम्बन गरिनुपर्ने पनि मन्त्रालयले जनाएको छ।

मोरङका प्रमुख जिल्ला अधिकारी प्रेमप्रसाद भट्टराईले आफूहरूलाई निवेदन गरेको बताए। उनले निवेदन गरेपछि आफूले सचिव भट्टराईको सुरक्षाको प्रबन्ध मिलाएको बताए। उनले सुरक्षा समितिको बैठक बसेर थप सुरक्षाको प्रबन्ध मिलाउने बताए। निवर्तमान मुख्यमन्त्री कार्कीले भने यस्ता ससाना इस्सूमा कुरा नगर्न अग्रह गरे।

एम्बुलेन्सको ...

नवीकरणका लागि प्रादेशिक एम्बुलेन्स व्यवस्थापन समितिमा सिफारिस गर्ने पत्रमा उल्लेख छ। सिफारिस पछि प्रादेशिक एम्बुलेन्स व्यवस्थापन समितिले समेत निर्देशिकाको दफा १५. ले तोकेको मापदण्ड पूरा गरेको अवस्थामा मात्र एम्बुलेन्स सञ्चालन अनुमति नवीकरण गर्ने व्यवस्थालाई कडाइका साथ लागू गर्नु हुन निर्देशानुसार अनुरोध छ।

सो सम्बन्धमा मन्त्रालयले सातै प्रदेशको प्रादेशिक एम्बुलेन्स व्यवस्थापन समिति र ७७ वटै जिल्लामा रहेको जिल्ला

एम्बुलेन्स व्यवस्थापन समितिलाई पत्राचार गर्दै निर्देशिकाका उल्लिखित मापदण्डहरू पालना गराउन भनेको छ। पत्रमा तोकेको मापदण्ड पूरा गरेको अवस्थामा मात्र एम्बुलेन्स सञ्चालन अनुमति नवीकरण गर्ने व्यवस्था गर्न भनिएको छ।

नेपाली सेनाको हवाई साधनबाट भएका उडानमध्ये ८५ प्रतिशत उडानमा गौरवकुमार केसीले बताए। विपद् व्यवस्थापनमा पनि अग्रपङ्क्तिमा रहेर नेपाली सेनाले आफ्नो जिम्मेवारी निर्वाह गर्दै आएको उनले बताए। सङ्घ र प्रदेशमा अभ्यास हातेमा र देशका सबै जिल्लामा सरोकारवाला र सुरक्षा निकायको समन्वयमा प्रत्येक वर्ष 'अभ्यास मनसुन' सञ्चालन गरिरहेको छ। त्यस अन्तर्गतमा एक सय २५

एम्बुलेन्स व्यवस्थापन समितिलाई पत्राचार गर्दै निर्देशिकाका उल्लिखित मापदण्डहरू पालना गराउन भनेको छ। पत्रमा तोकेको मापदण्ड पूरा गरेको अवस्थामा मात्र एम्बुलेन्स सञ्चालन अनुमति नवीकरण गर्ने व्यवस्था गर्न भनिएको छ।

नेपाली सेनाको हवाई साधनबाट भएका उडानमध्ये ८५ प्रतिशत उडानमा गौरवकुमार केसीले बताए। विपद् व्यवस्थापनमा पनि अग्रपङ्क्तिमा रहेर नेपाली सेनाले आफ्नो जिम्मेवारी निर्वाह गर्दै आएको उनले बताए। सङ्घ र प्रदेशमा अभ्यास हातेमा र देशका सबै जिल्लामा सरोकारवाला र सुरक्षा निकायको समन्वयमा प्रत्येक वर्ष 'अभ्यास मनसुन' सञ्चालन गरिरहेको छ। त्यस अन्तर्गतमा एक सय २५

एम्बुलेन्स व्यवस्थापन समितिलाई पत्राचार गर्दै निर्देशिकाका उल्लिखित मापदण्डहरू पालना गराउन भनेको छ। पत्रमा तोकेको मापदण्ड पूरा गरेको अवस्थामा मात्र एम्बुलेन्स सञ्चालन अनुमति नवीकरण गर्ने व्यवस्था गर्न भनिएको छ।

स्कूटरमा ...

व्यक्तिले मेचीनगर -५ श्रेष्ठको स्कूटर हान्नेबारीको भेलागुडी जङ्गलमा लुटेर लगेका हुन्।

बुबाको नागरिकताको प्रतिलिपि बनाउन जिल्ला प्रशासन कार्यालय गएका श्रेष्ठसँग ती व्यक्तिको त्यही चिनजान भएको थियो। आफू पनि नागरिकताको प्रतिलिपि बनाउन आएको उनले श्रेष्ठलाई बताएका थिए। अपराह्न ४ बजेतिर आफ्नो घर नजिकै रहेको र घर जाने काम पढ्यो भनेर ती व्यक्तिले श्रेष्ठसँग लिफ्ट मागेका थिए। श्रेष्ठसँग चावी मागेर आफैँ स्कूटर कुदाएका उनले भेलागुडी जङ्गलमा आफ्ना दुईजना साथी बोलाएर लुटेरपछार गर्दै कूटपिट गर्नुका साथै अनुहारमा स्प्रे छर्केर बेहोस बनाएका थिए। त्यसपछि उनीहरूले स्कूटर लुटेको श्रेष्ठकी भाउजू अन्नका भण्डारीले बताइन्।

घाइते र बेहोस भएका श्रेष्ठ राति पौने २ बजेतिर मात्र घर पुगेको उनले जानकारी दिइन्। आफूहरूले हतियारसहित स्कूटर लुटेनेहरूलाई खोजी गरी कारवाही

जनसंख्यालाई शक्ति र साधनको रूपमा उपयोग गरौं

- जनसंख्याको असमान वितरणलाई रोक्न,
- आप्रवासीका समस्या समाधान गरौं,
- लैङ्गिक समानता कायम गरौं,
- सीमान्तकृत र लोपोन्मुख अवस्थामा रहेका जनसंख्याको संरक्षण गरौं,
- व्यवस्थित बसोबास गरौं र गराऔं,
- अव्यवस्थित बसोबासबाट पर्यावरणमा पर्ने प्रभाव न्युनीकरण गरौं,
- बस्ती विकासलाई व्यवस्थित गरौं।

नेपाल सरकार विज्ञापन बोर्ड

सामसडको नेपाली ओलम्पिक खेलाडीलाई शुभकामना पठाउने प्लेटफर्म

बितामोड, साउन ८। सामसड कम्पनीले साथीहरूका लागि नेपाली ओलम्पिक खेलाडीलाई शुभकामना पठाउने प्लेटफर्म शुरू गरेको छ।

सामसड, इलेक्ट्रोनिक्समा विश्वव्यापी अग्रणी कम्पनीले ओलम्पिक विन्टर गेम्स नागानो १९९८ देखि ओलम्पिकसँगको वायरलेस सञ्चार उपकरण वर्गमा आधिकारिक विश्वव्यापी साझेदारको निःशुल्क स्वास्थ्य शिविर, सचेतानामूलक कक्षा, रक्तदान, सर्पदंश उपचार र श्रमदान कार्यमा समेत सहयोग पुऱ्याइरहेको छ। सेनाले वन तथा वन्यजन्तु संरक्षणका लागि आठ हजार एक सय ३६ फीज राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु आरक्षणको सुरक्षामा खटाएको छ। त्यसक्रममा हालसम्म एक सय १६ जनाले वीरगति प्राप्त गरेका छन्।

१६ लाख वृक्षरोपण
सेनाले वन तथा पर्यावरण संरक्षण गर्ने क्रममा हालसम्म १६ लाख १८ हजार पाँच सय ७५ वरिवा रोपिसकेको छ। देशको महत्वपूर्ण प्राकृतिक सम्पदाका रूपमा रहेका हिमालको सौन्दर्य कायम राख्न सेनाले प्रत्येक वर्ष सफा हिमाल अभियान सञ्चालन गरी त्यस क्षेत्रबाट फोहर सङ्कलन गर्दै आएको छ।

पछिल्ला वर्षमा सेनाले ऐतिहासिक तालतलैयाको संरक्षण र संवर्द्धनमा पनि नागरिकसँग हातेमालो गर्दै आएको छ।

जान प्रहरीलाई उजुरी दिएको अभिवाकला जानकारी दिएको छ।

तपाईंको युरोप जाने सपना हामी पूरा गर्नेछौं।

रोमानीयामा रोजगारी

1. Company : Project -70/24		Pre Approval Date: 2079/11/17		चलानी नं.: ६०९९८६६		LOT No. 281582		Re Approval Date: 2081/04/03				
सि. नं.	कामदारको पद	मान संख्या पुरुष	महिला	मासिक तलब EURO	नेरु	ओभर टाइम सुविधा	प्रतिदिन काम गर्ने घण्टा	हजामा काम गर्ने दिन	जातिगत विवा	खाने सुविधा	बस्ने सुविधा	करार अवधि
1.	Bus Driver	30	0	1200 Euro	१,७५,९८०/-	कम्पनीको नियमानुसार	८ घण्टा	६ दिन	कम्पनीको नियमानुसार	छैन	छ	२ वर्ष
2.	Truck Driver	30	0	1200 Euro	१,७५,९८०/-	कम्पनीको नियमानुसार	८ घण्टा	६ दिन	कम्पनीको नियमानुसार	छैन	छ	२ वर्ष
3.	Food Delivery	200	0	750 Euro	१,०९,९८८/-	कम्पनीको नियमानुसार	८ घण्टा	६ दिन	कम्पनीको नियमानुसार	छैन	छ	२ वर्ष
4.	Welder/Mason	30	0	750 Euro	१,०९,९८८/-	कम्पनीको नियमानुसार	८ घण्टा	६ दिन	कम्पनीको नियमानुसार	छैन	छ	२ वर्ष
5.	Pipefitter/Plumber	25	0	750 Euro	१,०९,९८८/-	कम्पनीको नियमानुसार	८ घण्टा	६ दिन	कम्पनीको नियमानुसार	छैन	छ	२ वर्ष
6.	Electrician/ Steelfixer	40	0	750 Euro	१,०९,९८८/-	कम्पनीको नियमानुसार	८ घण्टा	६ दिन	कम्पनीको नियमानुसार	छैन	छ	२ वर्ष
7.	Gypsum/Concrete Worker	30	0	750 Euro	१,०९,९८८/-	कम्पनीको नियमानुसार	८ घण्टा	६ दिन	कम्पनीको नियमानुसार	छैन	छ	२ वर्ष
8.	Cleaner/Hotel Maids	25	20	750 Euro	१,०९,९८८/-	कम्पनीको नियमानुसार	८ घण्टा	६ दिन	कम्पनीको नियमानुसार	छैन	छ	२ वर्ष
9.	Shuttering Carpenter	10	0	750 Euro	१,०९,९८८/-	कम्पनीको नियमानुसार	८ घण्टा	६ दिन	कम्पनीको नियमानुसार	छैन	छ	२ वर्ष

फाइनल अन्तर्वार्ता यहि मिति २०८१ साउन १० गते बिहिवार सी.पी.पी.होटल बितामोड भ्रष्टाचार हुनेछ।

1. INTERNATIONAL WORK FINDER													
सि. नं.	कामदारको पद	मान संख्या पुरुष	महिला	मासिक तलब USD	ने.रु.	कामदारको न्यूनतम योग्यता	ओभर टाइम सुविधा	प्रतिदिन काम गर्ने घण्टा	हजामा काम गर्ने दिन	जातिगत विवा	खाने सुविधा	बस्ने सुविधा	करार अवधि
1.	Cleaner	2	2	550	७३,३१५	सम्बन्धित काममा दक्ष	कम्पनीको नियमानुसार	८ घण्टा	६ दिन	कम्पनीको नियमानुसार	छैन	छ	२ वर्ष
2.	Cook	5	0	650	८६,६५०	सम्बन्धित काममा दक्ष	कम्पनीको नियमानुसार	८ घण्टा	६ दिन	कम्पनीको नियमानुसार	छैन	छ	२ वर्ष
3.	Cook Helper	10	0	550	७३,३१५	सम्बन्धित काममा दक्ष	कम्पनीको नियमानुसार	८ घण्टा	६ दिन	कम्पनीको नियमानुसार	छैन	छ	२ वर्ष
4.	Factory Helper	26	0	550	७३,३१५	सम्बन्धित काममा दक्ष	कम्पनीको नियमानुसार	८ घण्टा	६ दिन	कम्पनीको नियमानुसार	छैन	छ	२ वर्ष
5.	Gardener	2	0	550	७३,३१५	सम्बन्धित काममा दक्ष	कम्पनीको नियमानुसार	८ घण्टा	६ दिन	कम्पनीको नियमानुसार	छैन	छ	२ वर्ष
6.	General Worker	25	9	550	७३,३१५	सम्बन्धित काममा दक्ष	कम्पनीको नियमानुसार	८ घण्टा	६ दिन	कम्पनीको नियमानुसार	छैन	छ	२ वर्ष

फाइनल अन्तर्वार्ता यहि मिति २०८१ साउन १४ गते सोमवार सी.पी.पी.होटल बितामोड भ्रष्टाचार हुनेछ।

AMCON OVERSEAS PVT. LTD
सम्पर्क : ०२३५३५०७४/५३५०७२/५३०९०६
फोन : ९८५२६९९९९९, ९८५२६७४८०९, ९८५६०९५४८८, ९८०७९६३७९५, ९८५६०९६२०९, ९८५२६७४८१०, ९८५६०९६२०९
Email : pangdhakgroup@gmail.com

पूर्वाञ्चल

सम्पादकीय

निर्यातमुखी
अर्थतन्त्रको आवश्यकता

नेपाली जनताको अपेक्षा नेपाललाई बेलायत, अमेरिका, जापान वा सिङ्गापुरजस्तै विकसित बनाउने भन्ने हो। तर, अर्थतन्त्रमा सबैभन्दा चिन्ताको विषय भनेको दिनप्रतिदिन बढ्दै गएको उच्च व्यापार घाटा र यसले देशको समग्र आर्थिक गतिविधिमा पारेको असरलाई लिने गरिएको छ। वैदेशिक व्यापारको क्षेत्र र यसको मात्रा बढ्दै जाँदा निर्यात र आयात दुवै व्यापारको मात्रा पनि बृद्धि हुँदै गएको छ। विगत लामो समयदेखि निर्यातको तुलनामा उच्च दरमा बृद्धि हुँदै गएको आयातले मुलुकलाई आयातमुखी अर्थतन्त्रतर्फ ढोऱ्याएको अनुभूति हुन थालेको छ। यसले व्यापार घाटा मात्र बृद्धि गरेको छैन, मुलुकको विदेशी मुद्रा सञ्चिति, विनिमय दर, भुक्तानी सन्तुलन, औद्योगिकीकरण, पूँजी निर्माण लगायत सामाजिक तथा राजनीतिक क्षेत्रमा समेत प्रतिकूल असर पारेको छ। यी समस्या न्यूनीकरणका लागि निर्यात बृद्धि गर्दै आयात प्रतिस्थापन गर्नुबाहेक अर्को विकल्प छैन।

साधनश्रोतको उपलब्धता र अनुकूलताका हिसाबले मुलुकले निर्यात बृद्धि गर्न सक्ने सम्भावना बोकेका विभिन्न क्षेत्रमध्ये कृषिक्षेत्र अग्र स्थानमा आउँछ। नेपालको जनसंख्याको ६० प्रतिशत हिस्सा कृषिमा आश्रित छ। कृषि निर्यातमुखी अर्थतन्त्रको मूल आधार बन्दै गएको। कृषि क्षेत्रमा व्यावसायिक खेतीको शुरुवातले पनि यो सम्भव बनाएको हो।

नेपालबाट निर्यात भएका वस्तुमा कृषिजन्य वस्तुको हिस्सा नै ज्यादा देखिन्छ। मात्र वर्ष ६३ अर्ब ६५ करोड ६४ करोडको मात्र भटमास, पाम र सूर्यमुखीको प्रशोधित तेल निर्यात भएको तथ्याङ्क छ। यस्तै १२ अर्बभन्दा बढीको विभिन्न प्रकारका धागो, १० अर्बभन्दा बढीको गलैचा, नौ अर्बभन्दा बढीको चिया र कफी, आठ अर्बभन्दा बढीको जुटका उत्पादन, चार अर्बभन्दा बढीको अलैची, दुई अर्बभन्दा बढीको पस्मिना, प्रशोधित खाद्यान्न जस्ता वस्तु निर्यात भएका छन्। यी बाहेक अन्य धेरै तथ्याङ्क साना उद्योगबाट समेत सानो-सानो परिमाणमा कृषिजन्य वस्तुको निर्यात भएको पाइन्छ। निर्यात व्यापारमा कृषिजन्य वस्तुको गणितीय मान सन्तोषजनक देखिए पनि यसबाट अपेक्षित लाभ लिन नसकिएको विज्ञको भनाइ छ। तसर्थ, हामीले ती वस्तुलाई प्राथमिकतामा राख्नुपर्ने हुन्छ, जुन वस्तु उत्पादन र प्रशोधनमा स्वदेशीकरणको साधनश्रोत प्रयोग गर्न सकिन्छ।

निर्यात गरिने यस्ता वस्तुको उत्पादनले देशभित्रै रोजगारी, लगानी र उद्यमशीलताका पर्याप्त अवसर सिर्जना गर्छ। यसबाट व्यापार घाटा न्यूनीकरण मात्र होइन समग्र आर्थिक परिस्वरुपमा नै सकारात्मक प्रभाव पार्न सक्छ। अहिले मुलुकको वार्षिक बजेट कै हाराहारीमा व्यापार घाटा पुगेको तथ्याङ्क सार्वजनिक भएका छन्। नेपालको व्यापारघाटा बृद्धि हुँदै जानुका पछाडि खानीजन्य पेट्रोलियम पदार्थ र केही उद्योगजन्य वस्तुका अलावा अधिकांश आयात हुने वस्तु कृषिजन्य नै पर्दछन्। कृषि प्रधान मुलुकका नामले परिचित भए पनि हाम्रो मुलुकमा दैनिक उपभोग हुने तरकारी, फलफूल, खाद्यवस्तुदेखि मासुजन्य, दुग्धजन्य, पशुपंक्षीजन्य जस्ता वस्तुको आयात उच्च देखिन्छ। कुनै समय खाद्य वस्तु निर्यात गर्ने मुलुक अहिले आयातमा निर्भर छ। देशभित्रै उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि गर्नुपर्ने टाँडकारो आवश्यकता देखिन्छ। यस विषयलाई सरकारले समेत विशेष प्राथमिकता दिँदै चालु आर्थिक वर्षको बजेटमा कृषिलाई पहिलो प्राथमिकतामा राख्न जरुरी छ। कृषि क्षेत्रको विकास र विस्तारका लागि पहिलो प्राथमिकता किसानलाई दिनुपर्ने हुन्छ। किसान मानसिक, शारीरिक र आर्थिक रूपमा स्वस्थ रहे मात्र कृषि क्षेत्रबाट उचित लाभ प्राप्त गर्न सकिन्छ। उनीहरूलाई उत्प्रेरित गर्न यस क्षेत्रबाट प्राप्त गर्न सकिने लाभ र मुनाफाका बारेमा सुसुचित गराउनु जरुरी छ। किसानलाई आवश्यक पर्ने विभिन्न प्रकारका वित्तीय र प्राविधिक सहयोगका साथसाथै व्यावसायिक र प्रविधिमा खेतीका बारेमा दिइने शिक्षा र प्रशिक्षणले कृषिजन्य वस्तुको उत्पादन बृद्धि गर्नमा सहयोग पुग्नेछ। यसबाट कृषि उद्यमशीलताको बाटो खुलेछ। उद्यमशील किसानले कम समयमा, कम लागतमा, गुणस्तरमा कुनै सम्भन्धीत नगरी धेरैभन्दा धेरै वस्तु उत्पादन गर्न सक्छन्। तसर्थ, देशको समग्र विकासका लागि निर्यातमुखी अर्थतन्त्रको विकास गर्न आवश्यक नीति-नियम बनाउने र सो अनुरूप आर्थिक क्रियाकलाप सञ्चालन गर्न आवश्यक छ।

बाढी जलवायु सङ्कटको सबैभन्दा ठूलो र पीडादायी परिणाममध्ये एक हो। यसले विश्वभरका समुदायलाई बढ्दो प्रभाव पार्छ। मानव पीडा र आर्थिक लागतमा पर्ने प्रभावको आँकडा डरलाग्दो छ। विगत दुई दशकमा बाढीपहिरोबाट अर्बौं मानिस प्रभावित भएका छन्। यी प्रकोपले अन्तर्पुस्ता गरिवी, बसाइँसराइ र भूराजनीतिक अस्थिरता निम्त्याउन सक्छन्। मानिस बाढीका दुःखद प्रभावको सम्मस्यासँग आक्रान्त छन्, त्यो वैश्विक सम्मस्यासँग जुध्न सक्छन् गरिरहेका छन्।

सरकारहरूले आउँदा दशकमा उनीहरूको विपत्त व्यवस्थापन प्रतिक्रिया र उपकरणलाई प्राथमिकता दिने र राहत कार्यमा गति दिँदै जलवायुजन्य यस्ता विपत्तलाई मापन गर्न बताइरहे पनि एउटै देशमा र एकै समयमा आउन सक्ने बाढीपहिरोको रोकथामको तयारी र प्रतिकार गर्न समुदायले लामो समयदेखि सक्छन् गरेका छन्। यो स्थिति नेपाल जस्ता गिबन् देशमा अझ भयावह देखिन्छ। वर्षाका कारण उत्पन्न घटना घातक हुँदै गइरहेका छन्। विश्वका सरकार बढ्दो तापक्रम, अनावृष्टि, अतिवृष्टि लगायतका अति मौसमका घटनाका कारण बढ्दो जोखिमको सामना गर्न असफल भएका छन्।

नेपालको स्थितिगत सातौँ दशकमा उनीहरूको विपत्त पानीले निम्त्याएको बाढीपहिरोले देश आक्रान्त छ। गत असारमा मुग्लिङ क्षेत्रमा दुई वटा यानुवाहक बस एकैपटक पहिरोको चपेटामा परे। उता देशभरि यो बाढीको वितण्डाका दुःखद समाचार आउने क्रम बाँकी नै छ। नेपालले भोग्ने यो निर्यात हेरक वर्ष दोहोरिइने घटना हुन्। नेपालले विगत तीन दशकमा बाढीबाट औसत नौ अर्ब, पहिरोबाट डेढ अर्ब र भूकम्पबाट नौ खर्ब रूपैयाँ बराबरको प्राकृतिक प्रकोपजन्य क्षति भोगिरहेको छ। प्राकृतिक प्रकोपको

डा. रामहरि पौड्याल

म्लोबल इन्डेक्स अनुसार नेपाल वातावरणीय जोखिमका हिसाबले विश्वकै चौथो सबैभन्दा जोखिमयुक्त देश हो। यो म्लोबल इन्डेक्स अनुसार भूकम्पमा ११औँ र बाढीको जोखिममा १३औँ स्थानमा रहेको छ। नेपाल भौगोलिक हिसाबले त्यस्तो जोखिमपूर्ण देश हो, जहाँ दुई सय प्लेसियर मध्ये २० वटा जुनसुकै बेला विस्फोट हुन सक्ने खतरामा रहेको तथ्य इमिगेड लगायतको अनुसन्धानले प्रस्ट्याएको छ। यो खतराको सिकार नेपाल मात्रै नभएर तल्लो तटीय क्षेत्रमा बसोबास गर्ने लाखौं मानिससमेत हुन सक्ने सम्भावना धेरै सोचनीय विषय हो। नेपालले समयमै गर्नुपर्ने र समाधानका लागि दीर्घ योजना बनाउनुपर्ने विषय हो।

नदी व्यवस्थापन एवम् जलउत्पन्न विपत्त जोखिम न्यूनीकरणका लागि उपयुक्त प्रविधिको विकास र जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका प्रश्न, समस्या र समाधान माथि गरिने अनुसन्धान र तत्सम्बद्ध विकास कार्यमा सरकारी निकाय, विश्वविद्यालय, अनुसन्धान केन्द्रहरू, विकास साझेदार निजी तथा गैरसरकारी संस्था तथा अन्य सरोकारवालाको संलग्नता र सहकार्यलाई समर्थित गरिने छ (नदी तथा जल उत्पन्न विपत्त व्यवस्थापन राष्ट्रिय नीति २०८०)। कानूनमा यस्तो लेखिए पनि अनुसन्धान कार्यमा विश्वविद्यालयहरूलाई समावेश नगरीनु नै नेपालको विकासको एउटा तितो यथार्थ हो।

दुःखको कुरा मुलुकलाई प्राकृतिक विपत्तले यसरी पूरै छोपिसकदा मात्रै सरकारी संरचना जल तथा मौसम नीति कस्तो बनाउने भन्ने विमर्शमा हुनु शोभनीय होइन। अत्यावश्यक यो नीति बनाउन

भएको ढिलाइले मौसम सम्बन्धी कानून र अन्य संरचनात्मक व्यवस्था गर्न कठिनाई भइरहेको छ। अर्कोतिर प्रस्तावित ऊर्जा विधेयक संस्था धेरै लामो समयदेखि विचाराधीन छ। हाम्रा नीति-निर्माताको ध्यान त्यता गएको देखिँदैन। इमिगेडले एक अध्ययन अनुसार करिब ४७ वटा हिमताल कुनै पनि समय फुट्ने सक्ने खतरामा रहेका र तिनले तल्लो तटीय क्षेत्रमा ठूलो धनजनको नोकसानी पुऱ्याउन सक्ने अनुमान गरिएको छ। पर्याप्त वन र जैविक विविधता संरक्षण गर्न नसके हो भने पृथ्वीको सतहको तामक्रम थप बृद्धि हुने र अन्तर्गत मौसमी घटना बढ्न गइ पहाडी क्षेत्रका मानिस आधारभूत आवश्यकता प्राप्त गर्न बसाइँसराइ गर्नुपर्ने र त्यसले थप आर्थिक सङ्कट निम्त्याउने लगभग निश्चित छ।

नेपाल विद्युत् प्राधिकरणका अनुसार आर्थिक वर्ष २०२२-२३ मा दक्षिणी छिमेकी मुलुकमा एक हजार १० करोड बराबरको विद्युत् निर्यात हुँदा भारतबाट विद्युत् खरिद गर्न एक हजार

कृषि व्यवसाय
पहिले र अहिले

प्रेमप्रकाश 'फलाहारी'

पहिले-पहिले यो देशलाई कृषि प्रधान देश नेपाल भनिन्थ्यो र भने जस्तै पनि थियो। पहिले र अहिलेमा केफरक छ सो केलाले प्रयास गरी भन्ने लागेर पाठक समक्ष आएको छ। वि.सं. २०१२/०१५ तिरको कुरा हो- त्यो बेलाका पहाडी भू-भागमा प्रशस्तै पशुपालन थियो र खेतीपाती गरिन्थ्यो। हिँउदयामा लामा उँधौली पर्व तथा वर्षायाममा उँधौली पर्व अनुरूप गोठघुप गर्ने प्रचलन सबै जातजातिहरूमा चल्थ्यो र सामान्य त चल्दै आएको पनि छ, आ-आफ्नो तरिकाले उँधौली र उँधौली मनाइन्छ यी पर्वहरू।

अन्न र पशुधनको रक्षार्थ गरिने यो कर्ममा पौराणिककता मात्र नभई यसमा वैज्ञानिकता पनि छ भन्न मन लाग्छ। हिमालतिर आ-आफ्ना खर्कमा रहेका ती गाई भैँसा/भेडा च्याङ्गा गोठ लेकबाट बेसीतिर भरिन्थ्यो र आ-आफ्ना खेतबारीको हिँउदेबाली उठाउना साथ ती फाँटहरूमा चौपाया खुल्ला गरिन्थ्यो। उँधौलीको गोठघुप तथा उँधौली पर्वसँगै चौपाया र अन्नबालीको रक्षार्थ गर्ने यो प्रचलन युगौंदेखि चलिआएको पाइन्छ। हिँउदयामा खाली खोल्सा रहेका जमिनमा वस्तुगोठ थला सारी-सारी खेतबारी मलिन्थ्यो र अन्नबाली प्रशस्तै उब्जन्थ्यो। त्यो समयमा हिमाली भागमा हुर्किएका बडा-बडा ती माले-भुले गोरूहरू बेसीमा भरि खुल्ला मैदान भेला हुँदा खुशी भए हुन्थे... हुन्थे... गँदै जुधेको रमाइलो हेर्दा बालापन त्यसै मन पुलाकित हुन्थ्यो।

त्यो समयमा लैना गाई भैँसीहरू प्रसस्तै हुन्थे एउटा गोठमा दैनिक सौंभ-बिहान कर्मिमा पाँच पाथीका दाले दूध उत्पादन हुन्थ्यो र प्रत्येक दिनको दूध तताएर जमाएको दही दिनहुँ मही पार्ने गरिन्थ्यो। दिनहुँ धानीका दाले घिउ उत्पादन हुन्थ्यो। उत्पादित घिउ भारतका बजारमा निकासी गरेर जसको आयबाट लुगा कपडा नून-तेल, मर-मसला जस्ता घरायसी समस्या समाधान खरिद गरिन्थ्यो। यता प्रत्येक गोठमा हुर्किएका हलंगोरूले खेत जोतेर लगाएको फसल मुसु धान, मकै, कोदो, फापर, जौ, गहुँ, तोरी, तथा कोसेबालीहरू मास, भटमास, बोडी, मश्याम, बनमारा, महत, सिमी, केराउ, मटर, रहरा आदि तथा ईस्कुस, फर्सी, लोको, चिचिण्डो, कुभिण्डो, करेला, मुला गाजर जस्ता सागसब्जीहरू उत्पादन गरेर आफ्नै परिश्रमले दालधानको परिपूर्ति गरिन्थ्यो।

उक्त खाद्यान्न आफ्नो परिवारले मात्र खाएर सार्किँदैन थियो। बचत अन्न खेती लगाउँदा काम गर्ने हली खेताला गोठाला घर बनाउने सिकर्मी डकमीहरूको

पारिश्रमिक भनी काम अनुसारको ज्याला माना पाथीले भरि दिइन्थ्यो। त्योबेलाको मुद्रा स्थिति नेपाली र भारतीय रूपैयाँ सरिबि थियो। प्रायः नगद रकमको काम कमी मात्रामा उपयोग हुने गर्थ्यो र अन्न भएपछि सोही दिँदा कामदारको गर्जो टर्थ्यो। आज कालको जस्तो च्याउसरि जतातते बैँस थिएनन्। खानपिन ओषधिमुक्त भएकोले स्वास्थ्य चौकीहरूको आवश्यकता पनि पर्दैन थियो। गाँउ मिलेर धर्म दिक्कती वा धर्म भकारी खोलेका हुन्थे। त्यो भनेको अहिलेको सहकारी संस्था जस्तै थियो। कतै गाउँमा खाद्यान्न कमी भई गयो भने दिक्कतीका सञ्चालकहरूले समस्या समाधान गरिदिन्थे। कुलो खन्ने बाटो खन्ने, घर बनाउने काम परेमा गाउँ-समाज एकजुट भएपछि जुनसुकै काम चित्ताई सक्दा समाधान भइ जान्थ्यो।

त्यहाँ जतिसुकै सम्पन्न परिवारका सदस्य रहे पनि खेतीको काम गर्ने बेलाका खेतालासँग सँगै लागेर खेत बारीको काम गर्ने प्रचलन थियो। हिमाली भेकतिर प्रायः आलु प्रशस्त हुने हुँदा आलु मात्र खाएर जिवाका चलाउँथे। त्यहाँ हीमपातले गर्दा अन्न उब्जाउन कठिन पर्ने प्रायः उब्जाउभन्दा पनि वर्ष दिनसम्म लाग्छ। बेसीमा भने समय पनि थोरै लामो र उब्जनी बढि हुने गर्दछ। ती लेकालीहरू आलुका भारी बोकेर बेसीतिर भर्ने र बेसीका साहुरूसँग लेकका आलुले मकै कोदो साटेर एकअर्काले नौलो मिठो खाने प्रचलन पुस्तौंदेखि चल्दै आएको हो। त्यो समयमा अहिले भँै यातायातको साधन थिएन, डडालोमा ढाकमा भारी बोकेर त्यो पूर्वी हिमाल तथा बेसीमा रहेका किसानहरूलाई नून-तेल मर-मसला लता-कपडाको आवश्यक पर्दा पशुपालनबाट आर्जित घिउ भारतको दार्जिलिङसम्म लिएर जाने र त्यो घिउले घरायसी सामान साटेर ल्याउने चलन थियो। पहाडी जनजीवनमा परिश्रम भने असाध्यै गर्नुपर्थ्यो र गर्न मन लाग्थ्यो। हावापानी शुद्ध भएकोले त्यहाँका नर नारी हट्टपुट्ट राता पिँरा हुन्थे र सबै जातजाति मिलेर बसेका थिए। माथिका कुरा सुन्दा एक देशको कथा भँै लाम्दछ। अहिले आएको गणतन्त्रले यहाँका जनतालाई एकताबाट अनेकतातिर खल्बल्याउँदै गइरहेको सहजै अनुमान गर्न सकिन्छ। तराई भागतिरको कुरा गर्नुपर्दा पहिला-पहिला यहाँ प्रायः पातलो बस्ती थियो र यहाँ आदिबासिहरूको पातलो गाँउ बस्ती थियो यहाँको ७५ प्रतिशत जमिन जलले ढाकेको थियो। यातायातका साधन थिएनन्। पूर्व-पश्चिम हुलाकी पैदल मार्गबाट

आवागमन गर्नु पर्थ्यो। वि.सं २०२१ सालपछि राजमार्गको डोरो टागिएको थियो। अहिलेको जस्तो यातायातको सुविधा पहाड होस् वा मधेश कहींकतै थिएन। त्यो समयको यातायात भनेको ११ नम्बर नै हो। तर, त्यो बखत पहाड पर्वतमा रहनेहरू जाउलो खान मधेश भर्ने लहड चल थाल्यो। त्यस्तो बिकराल स्थितिमा ती पहाडका पौरखी र विदेशिका नेपालीहरूलाई एकैसाथ भेला पारेर मधेशका जल्लहरू फडानी गरेर मधेशमा पुनर्वास गराउने काम गरे। त्यो बेलाको सरकार भनेको राजा महेन्द्रले उद्योग घन्दा भने जतातते खोलि दिए। उद्यमीहरू कम्मर कसेरै लागे जस्तो विराटनगरमा जुटमील स्थापना गरेर मधेशका किसानहरूलाई सहकारीको माध्यमबाट पाटाको बिउ बाँडियो तराईका किसानहरूलाई ठाउँ-ठाउँमा पाटा खेती लगाउन किसानलाई प्रेरित गरियो। यहाँ धान फसल पनि तराईमा उत्पादन हुन्थ्यो। यहाँ उत्पादित धान चामल भाततिर चोरी निकासी हुन थाल्यो। त्यो देखेर सरकारले उक्त धान चामल नेपालबाट भारततिर निकासी गर्न धान चामल कम्पनी खोलेर उक्त धान चामल निकासी गर्न थाल्यो त्यो बेलाको खाद्यान्न यहाँका जनताले खाएर सार्किँदै थियो।

त्यस्तै गरेर सरकार गाउँ-गाउँमा उखु खेती गर्न प्रोत्साहन दिएर प्रशस्तै उखु उत्पादन हुन थाल्यो। उता सरकारले चिनी मिल खोल्ने व्यवस्था मिलाई सो किसानकले उखु उक्त चिनी मीलले खरिद गरिदिनेपछि वरोजगारीहरूले गाउँ-गाउँमा राम्रो रोजगारी पाए। यसरी जतातते उद्योगहरू खोल्दा सबैले काम पाए यहाँ कुनै कुरा कमी थिएन। त्यसरी नै पश्चिमाञ्चलतिर कपास खेतीको व्यवस्था मिलाइयो र किसानलाई उद्यमी बनाउन धागो कारखाना नै खोलिए। त्यही धागोबाट कपडा कारकाहरू चल्न थाले। त्यस्तै बाबियो खर फाललाई प्रोत्साहन दिनुका साथै सोबाट कागज कारखाना चल्न थाल्यो।

किसानहरूले प्रोत्साहन पाए। देशमा जतातते उद्योगको लस्कर नै लागेको थियो। त्यो देखेर अर्को थरि परिवर्तकारीहरू निस्किए भ्रम छन थाले विस्तारै ती कारखानामा काम गर्ने मजदुरलाई उकासेर मेनपावरहरूबाट वैदेशिक रोजगारी खुलाउँदै युवाशक्ति सबैलाई वैदेशिक रोजगारीतिर जान बाध्य पारियो। देशमा अनेक आन्दोलन चल्नथाले हेर्दाहेर्दै देश खोक्रो भयो, पहिले नेपालमा उत्पादित धान चामल अदुवा अलैची फिँउ भारततिर निकासी हुन्थ्यो मुद्रा आर्जन गरिन्थ्यो। अहिले

हेरक खानेकुरा जस्तो चामल, चिउरा, चिनी, दाल, साग-सब्जी, मर-मसला, लुगाकपडा ईतिश्री सबै दैनिक भोग्य वस्तुहरू भारतबाट आउँछ। अब विस्तारै के पहाड के मधेश देशभरिका युवायुवतीहरू कमाउने बहानामा विदेशतिर लाग्दा यहाँका ती कल कारखानाहरू पनि बन्द भए।

यता खेतीयोग्य जमिन जहाँ बास्मती, नूनीया, चुल्ठे मसिनो धान फल्ने सिम खेतहरू सबै बाँकिरहे। विस्तारै ती बाँकिरहेका जमिनहरूमा कमाउ अभियानमा लागेका व्यापारीहरूले बाँकिरहेका उर्वरभूमिमा घडेरी प्लानिङ गर्ने बहानामा ती मगमग बास्ना आउने बास्मती, नूनीया, चुल्ठे धान फल्ने खेतीयोग्य जमिनहरूमा बालुवागिटी छेर मरभूमि तुल्य बनाएर भिटाको पसल थापियो र ती विदेशमा श्रम पसिना बागाए आर्जन गरेर धन आर्जन गर्ने सपना बोकेर विदेशिएका युवा कमासमा फिर्नु परेका दुःखद घटनाले के परिणाम ल्यायो त ? दुःखले दुई चार पैसा नगद रकम पनि बिस्तारै गएर घडेरी किनाउने दलालका हात पर्छ, यो तितो सत्य हो।

हिमाली, पहाडी भेकबाट पहिलेका पुर्खाहरू ढाकर तोक्सासँग सातु सामल बोकेर नून तेलको जोहो गर्न छिमेकी मुलुकको दार्जिलिङसम्म पैदल पुगेर कुइन्टलका भारी डडालोमा बोकेर १५ दिन लाएर आफ्ना लालाबाला पालनुपर्थ्यो। यो सुन्दा एकादेशको कथा भँै लाग्छ, तर यो हामीले पनि जन्म गाउँमा छँदा यो व्यहोरे कै हो। आज युग वैज्ञानिक भयो, तर मानव परपेक्षी हुँदै गयो। के पहाड के मधेश सबैतिरका युवा शक्ति पलायन हुँदा उर्वर भूमि बाँकिरहे गएर मरभूमि तुल्य बनेको महशुस हुन्छ। ती जीर्ण हुँदै गएका घर-घडेरी रंगेर बसेका वृद्ध बा-आमाहरूको भोक-प्यास मेटाउने सहयोगीविहीन हुँदैछन् र कोही बा-आमा वद्विश्रमको शिकार हुन बाध्य छन्।

देश सञ्चालकहरू कुर्सीको लडाइँमै ठिक्क छन्। प्रत्येक नागरिकका थाप्तामा लाखभन्दा बढी विदेशीको ऋण बोकाइएको छ। यस्तो चाल कहिलेसम्म रहने हो। हामीले हेर्दाहेर्दै यो देश-विदेशको कब्जामा पर्ने जस्तो लाम्न थालेको छ। होशियार हौं अब हामी हाम्रा नानीहरूलाई मोवाइल चलाउन मात्र दिने कि ? उद्यम सिकाउने अरु कुनै वैकल्पिक उपाय रच्ने र सोच्ने हो ? मेरो यही प्रश्न छ। तमाम देशबासी दाजुभाइ तथा दिदीबहिनीहरूलाई।

नेपाली हामी रहौला कहाँ नेपालै नरहे'

बाढीपहिरोले निम्त्याउने दुर्भाग्य

९४४ करोड खर्च भएको छ। यसले देशलाई स्वच्छ ऊर्जामा आत्मनिर्भर बनाउँछ भन्ने आशा गरिएको थियो। नेपाल आयल निगमका अनुसार देशभर १२१ मिलियन एलपी ग्यास सिलिन्डर रहेका छन्। जब कि १६२ हजार २३५ इन्डक्सन र ३२ करोड स्टीभ ३२ करोड ५९ लाख रूपैयाँ बराबरको आयात भएको छ। गत आवमा ४० अर्ब ६४ करोड रूपैयाँ बराबरको ३६ करोड ३० लाख केजी ग्यास आयात भएको थियो। जलविद्युत् बनाउने कम्पनीका फाइललाई सचिव र मन्त्रीहरूले बसोबास भुलाउने समाचारले प्राथमिकता पाएका छन्। अनिवार्य पालनासहित यथार्थ गरिनुपर्ने वातावरणीय अध्ययन प्रतिवेदन कपी पेस्ट हुने गरेको भन्ने मुद्दा सर्वोच्चसम्म पुगेको कुरालाई समेत हामीले मनन गर्नुपर्ने बेला आएको छ।

पछिल्लो दुई दशकमा ग्रामीण सडक विस्तारका नाममा डोजर संस्कृतिको डरलाग्दो विकास भयो, यसले हाम्रो सीमित श्रोतबाट जतातले राम्रो प्रतिफल पाउनुको सट्टा सरकारी पैसाको दुरुपयोग भएको तथ्य लेखा परीक्षण प्रतिवेदनबाटै प्रस्टिएको छ। यही कारणले बढी वर्ष मौसममा बाढीपहिरो र दुबानको समस्या निम्त्याएका कुरा तिनका प्रमाण हुन्। असार विकासको कमसल निर्माण बाढीपहिरोको अर्को कारण हुन्। आव २०७८/७९ मा आबुधुमा २९.८४ प्रतिशत पुँजीगत बजेट खर्च भयो। बहुराष्ट्रियीय आयोजनाले वातावरणमा कम क्षति गर्छ। एउटै नदीका विभिन्न तल्लो बेसिनका प्रोजेक्ट बनाउने, पानीलाई बहुउपयोगमा लगाउने, स-साना ड्याम बनाएर लोहेडका परियोजना बनाउँदा एकातिर बाढी नियन्त्रण हुन्छ भने अर्कोतिर हिउँदमा चर्को लोडसेडिङबाट देशलाई बचाई व्यापार घाटालाई कम गर्छ। यो कामका लागि स्वदेशी हाइड्रोपावर कम्पनीहरूलाई राज्यले प्रोत्साहित गर्नुपर्छ। एकातिर विकास निर्माण गर्दा प्रकृतिको

न्यूनतम क्षय गर्छ भने अर्कोतिर गरिएको विकास निर्माणले जलवायु परिवर्तनका कारण बृद्धि भएको तापक्रम र अन्तर्गत मौसमी घटनालाई सजिलै थप सक्छ। नेपाललाई सजिलै थप सक्छ। नेपालले अन्तर्राष्ट्रिय समुदायसमक्ष गरेका प्रतिबद्धता र पक्षराष्ट्र भएका महासन्धिको पूर्ण कार्यान्वयन पूर्व सत हुन भन्ने तथ्यलाई कहिल्यै पनि भुल्नु हुँदैन। असार हाम्रा लागि बाढीपहिरो र विनास बनेर आइरहेको भनिँदैन हामीले यो पनि बिर्सन हुँदैन, यही असारले देशभरि किसानलाई खुशी बनाएको हुन्छ। देशभरि रोपाईँ शुरु हुन्छ, यही रोपाईँ हाम्रो बच्ने आधार हो। नेपालको कुल क्षेत्रफल १४,७९,९०० हेक्टर मध्ये २,६४१,००० हेक्टर कृषियोग्य क्षेत्रफल छ। जम्मा १,७६६,००० हेक्टर जमिन मात्र सिँचाइयोग्य छ। विभिन्न प्रयासबाट हालसम्म १,४३३,२८७ हेक्टर जमिनमा सिँचाइ संरचना निर्माण गरिएको छ। ती मध्ये ४४३,३६५ हेक्टर जमिन भूमिगत सिँचाइबाट ७७६,९२५ हेक्टर जमिन परम्परागत सिँचाइ प्रणालीबाट र ८१३,०६७ हेक्टर जमिन सतह सिँचाइबाट सिँचाइ गरिएको छ। जम्मा सिञ्चित जमिनमध्ये करिब ३५ प्रतिशत जमिनमा मात्र वर्षभर सिँचाइ सेवा उपलब्ध गराइएको छ। बाढीले विनास मात्र गर्दैन, जस्तै विनाशकारी प्रत्यक्ष प्रभाव, जीवन र सम्पत्तिको हानिसहित र उच्च अप्रत्यक्ष प्रभाव, घटेको उत्पादकता र जनस्वास्थ्यमा परेको प्रभावसँगै बाढीपहिरोका गहलामा गरिने तीव्र पुनर्निर्माणका कामले एकै समयमा केही फाइदा प्रदान गर्न सक्छ। आर्थिक उद्रेरण, भारी वर्षाले बोकेर ल्याउने लेदो माटो उक्त उर्वर माटोले भूमि ढाकेर कृषि उत्पादनमा बृद्धि हुन्छ। विद्युत्का अतिरिक्त उत्पादन हुन्छ। एउटा अध्ययनले देशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (जिडीपी) मध्य बाढीको घटनापछि करिब एक प्रतिशतले बढेको देखाएको छ। गोप

वैदेशिक व्यापार घाटा १४ खर्ब ४० अर्ब

कोदोमा पनि विदेशीकै भर

वित्तमोड, साउन ८। गत आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा नेपालले कुल रु. १७ खर्ब ४५ अर्ब ३६ करोड ६७ लाख बराबरको वैदेशिक व्यापार गर्दा रु. १४ खर्ब ४० अर्ब ६० करोड ४२ लाख घाटा व्यहोरेको छ।

भन्सार विभागले सार्वजनिक गरेको गत आवको वैदेशिक व्यापारको तथ्याङ्कानुसार कुल रु. १५ खर्ब ९२ अर्ब ९८ करोड ५५ लाखको वस्तु आयात गर्दा रु. एक खर्ब ५२ अर्ब ३८ करोड १२ लाखको मात्रै निर्यात गरेको देखिएको हो।

भन्सार विभागको तथ्याङ्कानुसार अघिल्लो आवको तुलनामा आयात, निर्यात र समग्र वैदेशिक व्यापार घटेको छ। अघिल्लो आव २०७९/८० मा नेपालले रु. १६ खर्ब ११ अर्ब ७३ करोड १७ लाख बराबरको आयात र रु. एक खर्ब ५७ अर्ब १४ करोड ६५ लाख बराबरको निर्यात गर्दा कुल वैदेशिक व्यापार रु. १७ खर्ब ६८ अर्ब ८७ करोड २४ लाख पुगेको थियो।

अघिल्लो आवको वैदेशिक व्यापार घाटा रु. १४ खर्ब ५४ अर्ब ५९ करोड ९१ लाख बराबर थियो। अघिल्लो आवको तुलनामा गत आवमा आयात एक दशमलव १६, निर्यात तीन दशमलव ०३, समग्र वैदेशिक व्यापार एक दशमलव ३३ र वैदेशिक व्यापार घाटा शून्य दशमलव ९६ प्रतिशतले घटेको हो।

गत आवको आयात-निर्यात अनुपात १० दशमलव ४५ प्रतिशत बराबर छ। गत आवमा सबैभन्दा धेरै भारतसँग व्यापारघाटा देखिएको छ। भारतबाट रु.

नौ खर्ब ९६ अर्ब ६८ करोडको वस्तु आयात हुँदा रु. एक खर्ब तीन अर्ब १७ करोड बराबर मात्रै निर्यात भएको छ। जसबाट भारतसँगको मात्र कुल व्यापार घाटा रु. आठ खर्ब ९२ अर्ब ५० करोड बराबर छ।

नेपालको अर्को छिमेकी मुलुक चीनसँग रु. दुई खर्ब ९६ अर्ब १८ करोड ६० लाख बराबर व्यापार घाटा छ। चीनबाट रु. दुई खर्ब ९८ अर्ब ७७ करोड बराबरको वस्तु आयात हुँदा रु. २५ अर्ब ८८ करोड बराबरको मात्रै निर्यात भएको हो।

नेपालले बढी व्यापार घाटा व्यहोरेका मुलुकहरूमा संयुक्त अरब इमिरेट्स तेस्रो, युकेन चौथो र मलेसिया पाँचौँ स्थानमा छ।

व्यापार नाफाको अवस्था हेर्दा नेपालले डेनमार्कसँगको व्यापारमा सबैभन्दा बढी नाफा देखिएको छ। गत आवमा नेपालले डेनमार्कबाट रु. ३५ करोड ४५ लाख बराबरको वस्तु आयात गर्दा रु. ८२ करोड २१ लाख बराबरको निर्यात गरेको छ। जसबाट रु. ४६ करोड ७५ लाख व्यापार नाफा देखिएको हो।

बढी व्यापार नाफा देखाएका मुलुकमा अफगानिस्तान दोस्रो स्थानमा छ। गत आवमा नेपालले अफगानिस्तानबाट दुई करोड ७६ लाख बराबरको वस्तु आयात गर्दा रु. ४९ करोड ३६ लाख बराबरको निर्यात गरेको छ। जसबाट अफगानिस्तानसँग रु. ४६ करोड ६० लाख बराबरको व्यापार नाफा भएको छ।

गत आवमा सबैभन्दा धेरै पेट्रोलियम पदार्थको आयात भएको छ। विभागको तथ्याङ्कानुसार गत आवमा रु. एक खर्ब

वित्तमोड, साउन ८। पूर्वीनाका काँकरभिट्टाबाट कोदोको आयात अघिल्लो वर्षका तुलनामा वृद्धि भएको छ। प्लान्ट क्वारेन्टिन कार्यालय काँकरभिट्टाका सूचना अधिकारी चन्द्रकिशोर ठाकुरले २०८०/८१ मा रु. ८५ करोड ४२ लाख ५६ हजार मूल्य बराबरको १७ हजार सात सय ९७ मेट्रिक टन कोदो भारतबाट आयात भएको जानकारी दिए।

उनका अनुसार आव २०७९/८० मा रु. ५१ करोड ३१ लाख २० हजार मूल्य बराबरको १६ हजार ३५ मेट्रिक टन कोदो भारतबाट आयात भएको थियो। नेपालमा कोदो बाली उत्पादन घट्टै जाँदा भारतलाग्यत तेस्रो देशबाट कोदोको आयात बढेको सूचना अधिकारी ठाकुरले बताए। पूर्वी पहाडी जिल्लामा यथेष्ट उत्पादन हुने फर्सी विक्री नहुँदा किसान गाई भैंसीलाई खोले पकाएर खुवाउँछन्। तर त्यही फर्सी बजारमा भने भारतबाट ठूलो मात्रामा आयात हुने गरेको छ। उनले सोही अवधिमा फर्सी मात्र रु. २१ करोड १४ लाख ८० हजारको १० हजार पाँच सय ७४ मेट्रिक टन आयात भएको जानकारी दिए।

उनका अनुसार गत एक वर्षमा रु. एक अर्ब दुई करोड २२ लाख ६० हजार मूल्य बराबरको ५१ हजार एक सय १३ मेट्रिक टन गोलभेंडा, रु. २९ करोड ५७ लाख ४० हजार मूल्य बराबरको १४ हजार सात सय ८७ मेट्रिक टन हरियो खुर्सानी पूर्वीनाका हुँदै भारतबाट भित्रिएको छ। सोही अवधिमा रु. ५७ करोड ७३ हजार आठ सय ६९ मेट्रिक टन करेला, रु. ३० करोड सात लाख ८० हजार मूल्य बराबरको १५ हजार २९ मेट्रिक

टन भिन्डी र रु. १५ करोड ६७ लाख २० हजार मूल्य बराबरको सात हजार आठ सय ३६ मेट्रिक टन सिमी आयात भएको सूचना अधिकारी ठाकुरले जानकारी दिए। पूर्वीनाकाबाट सोही अवधिमा रु. १३ करोड आठ लाख ४० हजार मूल्य बराबरको छ सय ९२ मेट्रिक टन प्याज, रु. २५ करोड ६५ लाख ६० हजार बराबरको १२ हजार आठ सय २८ मेट्रिक टन परवल, रु. ६७ करोड ७० लाख मूल्य बराबरको तीन हजार आठ सय ३५ मेट्रिक टन धिरौला, रु. ११ करोड १७ लाख मूल्य बराबरको पाँच हजार पाँच सय ८५ मेट्रिक टन गाजर, रु. ३१ करोड ५० लाख मूल्य बराबरको एक हजार पाँच सय ७५ मेट्रिक टन स्कुस र रु. तीन करोड ८० लाख ४० हजार बराबरको एक हजार नौ सय दुई मेट्रिक टन तरल भारतबाट आयात भएको तथ्याङ्कले देखाउँछ।

मधेशबाट हिमाली जिल्लासम्म उत्पादन हुने फापरसमेत भारतबाट ठूलो

मात्रामा आयात हुने गरेको छ। सूचना अधिकारी ठाकुरका अनुसार एक वर्षमा रु. एक करोड ३५ लाख ८५ हजार मूल्य बराबरको दुई सय नौ मेट्रिक टन फापर, रु. चार करोड ६१ लाख ७६ हजार मूल्य बराबरको एक हजार चार सय ४३ मेट्रिक टन मकै (पशु दाना) आयात भएको छ।

कार्यालयका अनुसार सोही अवधिमा रु. चार अर्ब ८७ करोड ६५ लाख १८ हजार बराबरको ९८ हजार तीन सय ९४ मेट्रिक टन फलफूल तथा चामल, रु. १७ करोड २८ लाख २४ हजार बराबरको सात हजार दुई सय एक मेट्रिक टन र दलहन (रोडागुडी) रु. दुई करोड ४० लाख ९६ हजार मूल्यको आयात भएको कार्यालयको तथ्याङ्कले देखाएको छ। भारतबाट आयातित तरकारीका कारण स्वदेशमा किसानले उत्पादन गर्दै आएको तरकारी बाली बजारमा विक्री नभएको किसानको गुनासो छ।

अर्ब ९७ करोड ६९ लाख बराबरको डिजेल, रु. ६८ अर्ब १० करोड २० लाखको पेट्रोल र रु. ५५ अर्ब ६१ करोड ८४ लाख बराबरको एलपी ग्याँस आयात भएको छ। रु. २९ अर्ब तीन करोड ४३ लाख बराबरको फलामजन्य वस्तु आयात

भएको छ। स्मार्ट फोन मात्र रु. २८ अर्ब ६६ करोड ६२ लाख बराबरको आयात भएको छ। त्यस्तै, रु. २३ अर्ब ६५ करोड ३९ लाख बराबरको सुन आयात भएको छ। नेपालले बढी निर्यात गरेका वस्तुमा कापेट,

फेसबुकमार्फत अश्लिल फोटो पठाउन दवाव दिइएछि ...

भापा, साउन ८। नाबालिकालाई सामाजिक सञ्जाल फेसबुकमा साथी बनाई अश्लील फोटो तथा भिडियो पठाएर सोही अनुरूपको क्रियाकलाप गर्न दवाव दिएको आरोपमा प्रहरीले एक युवकलाई पक्राउ गरेको छ।

आफूले भनेको नमाने सामाजिक सञ्जालबाट तस्वीर सार्वजनिक गरी दिन्छु भनी चरित्र हत्या गरेको भन्दै पीडित नाबालिकाकी आमाले साइबर ब्यूरोमा निवेदन दिएपछि उनी पक्राउ परेका हुन्। पक्राउ पर्नेमा रौतहटको देवाही गोनाही नगरपालिका-१ घर भई हाल काठमाडौँ- २८ बागवजार बस्ने जेएच

अजवान रहेका छन्। उनलाई विद्युतीय कारोवार ऐन, २०६२ अन्तर्गतको कसुरमा काठमाडौँ जिल्ला अदालतबाट दिन पाँच म्याद थप भई आवश्यक अनुसन्धान कार्य भइरहेको प्रहरी उपरीक्षक दीपक राज अवस्थीले जानकारी दिए।

ब्राउन सुगरसहित दुई भारतीय कारोबारी पक्राउ

भापा, साउन ८। भारतबाट लागू औषध ब्राउन सुगर भित्र्याउन खोज्ने दुई भारतीय कारोबारी पक्राउ परेका छन्।

मेचीनगर-६ स्थित काँकरभिट्टा बसपार्कमा लागूऔषध नियन्त्रण ब्यूरो र इलाका प्रहरी कार्यालय काँकरभिट्टाबाट खटिएको प्रहरी टोलीले दार्जीलिङ खोरीवारी थाना बस्ने २२ वर्षीय अब्बास राजगर र सोही ठाउँ बस्ने २२ वर्षकै माँफजुधिन अन्सारीलाई लागूऔषधसहित पक्राउ गरेको हो।

उनीहरूको साथबाट प्लास्टिकबाहेक १० ग्राम ७४० मिलिग्राम ब्राउनसुगर फेला परेको जिल्ला प्रहरी कार्यालयले जनाएको छ।

ताप्लेजुङमा सालकको उद्धार

ताप्लेजुङ, साउन ८। ताप्लेजुङमा एक सालकको उद्धार गरिएको छ। फुडिलुङ नगरपालिका-७ ऐश्वर्या चौकको सडकबाट प्रहरीले सालकको उद्धार गरेको हो।

जिल्ला प्रहरी कार्यालयका सूचना अधिकारी कमलकुमार लुङ्ग्रेलीका अनुसार प्रहरी टोलीले सालकलाई उद्धार गरी जिल्ला प्रहरी कार्यालयमा ल्याएको थियो। सालकलाई उचित हेरचाह र स्थानान्तरण सुनिश्चित गर्न ताप्लेजुङस्थित डिभिजन वन कार्यालयलाई घटनाको बारेमा तुरुन्तै जानकारी गराइएको थियो।

मंगलबार उप-डिभिजन वन कार्यालयका कर्मचारीलाई सालक

हस्तान्तरण गरिएको लुङ्ग्रेलीले बताए। वन कार्यालयका कर्मचारीले सालकलाई उपयुक्त वासस्थानमा सुरक्षित फिर्ता गर्ने जनाएको छ। लोपोन्मुख मानिने सालकको अस्तित्व सुनिश्चित गर्नु सबैको कर्तव्य रहेको डिभिजन वन कार्यालय ताप्लेजुङले जनाएको छ।

डेङ्गु सम्बन्धी सचेतना

पथरी शनिश्चरे, साउन ८। मोरङको पथरी शनिश्चरे नगरपालिकामा डेङ्गु रोगको रोकथाम तथा नियन्त्रण सम्बन्धी अन्तरक्रिया सम्पन्न भएको छ।

गरिव तथा सीमान्तकृत समुदायको स्वास्थ्य क्षेत्रमा कार्यरत विश्वास स्वास्थ्य परियोजना र सहारा पथरी शनिश्चरे नेपालको सहयोगमा नगरपालिकाको स्वास्थ्य शाखाद्वारा डेङ्गु रोगको रोकथाम तथा नियन्त्रण सम्बन्धी अन्तरक्रिया कार्यक्रम भएको हो।

पथरी शनिश्चरे नगरपालिकाको सभाहलमा आयोजित कार्यक्रममा स्थानीय जनप्रतिनिधिहरू सरोकारवालाहरू सहित विभिन्न क्षेत्रका प्रतिनिधिहरूको सहभागिता रहेको थियो। कार्यक्रममा डेङ्गु रोग सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि रोकथामका उपायहरू र समुदायस्तरमा गर्न सकिने प्रयासहरूका बारेमा छलफल भएको थियो।

अन्तर्क्रियामा पथरी शनिश्चरे

नगरपालिका जनस्वास्थ्य शाखाका कर्मचारी जगत मगरले डेङ्गु रोगका बारेमा प्रकाश पारेका थिए। उनले गत वर्ष नगरमा ५ हजार २ सय ८९ जनाको डेङ्गु परीक्षण गर्दा १९०२ जना संक्रमित भेटिएको र एक जनाको मृत्यु भएको

सेफ्टी ट्यांकी वाहिमा

अब भापामा सेफ्टी ट्यांकी सफा गर्नु परेमा **रागी सेफ्टी ट्यांकी**लाई सम्पर्क गर्नुहोस्। सस्तो, भरपर्दो, छिटो र छरितो सेवा उपलब्ध छ।

सम्पर्क: दम्क, सुहा, वित्तमोड, काँकरभिट्टा, मकुर देवराज गिरी ९७०६९९४०६ ९८४२०७०५८६

विशाल हरिजन ९८४२९१७७११ ९८४२९३३९१२

सेफ्टी ट्यांकी सफा गर्नु परेमा हामीलाई सम्पर्क गर्नुहोला।

भापा सेफ्टी ट्यांकी तथा टल सफाई

सम्पर्क: वरक हाम्रो: डेढी विटौला ९८२६९९१९५५, ९८४२९०५२५४, ९८२६९३३९१२

भापामा सबैभन्दा ठूलो ब्याकुस सिस्टमको ट्यांकीबाट सफाई गरिन्छ।

उच्च गुणस्तर सुलभ मूल्य सयपत्री बालुवा प्रशोधन उद्योग

यहाँ आधुनिक प्रविधिद्वारा प्रशोधित बालुवा, गिट्टी आदि निर्माणजन्य सामग्री सुपथ मूल्यमा पाइनुका साथै तुरुन्त डेलिभरी समेत गरिन्छ।

सम्पर्क: ९८०४५५४४००, ९८६६२४२४६६

अर्जुनधारा नपा- ४, भापा

ताप्लेजुङ-पाथीभरा सफल यात्रा

वित्तमोडबाट फिमि, ताप्लेजुङ हुँदै पाथीभरा मन्दिरसम्म साथै बेचम्बू, मेमेडसम्मको सफल यात्राका लागि हामीलाई सम्पर्क गर्नुहोस्।

ताप्लेजुङ पाथीभरा काउन्टर मो. ९८०३२५४७२ ९८०१३६४०९३

बराल ट्याक्सी सर्भिस

दमक-वित्तमोड-जितपुर-मंगलबारे दैनिक सेवा

रिजर्वको लागि पनि हामीलाई सम्पर्क गर्नुहोस्

छुट्टै समय	सम्पर्क (चालक)	जीवन कार्की
दमकबाट: बिहान ६ बजे	सन्तोष	९८१६९४०१७३
वित्तमोडबाट: बिहान ७ बजे	९८०६०१८१७४	मे १ जे ९६००
मंगलबारेबाट: विउसो १२ बजे	९८४०३८७६७५	

नेपालीहरूको लागि भरपर्दो सेवा निशान्त मोटरसाइकल पाटर्स एण्ड सर्भिसिङ्ग सेन्टर

Royal Enfield को आधिकारिक बिक्रेता (डिलर) भएकाले Royal Enfield को पाटर्सहरू विशेष छुट्टामा बिक्री गरिँदैछ।

यहाँ जुनसुकै कम्पनीको मोटोसाइकल, स्कुटरका सम्पूर्ण पाटर्स पाउनुका साथै सर्भिसिङ्ग पनि गरिन्छ।

पानीटकीको पहिलो गल्ली दायाँ साइड सम्पर्क: निशान्त- ८३७२०७८५४/८३४८७३७१७ (इपिडिया), ९८४०१६४४५३ (नेपाल)

नोट: यहाँबाट नि:शुल्क ज्योतिष सेवा उपलब्ध गराइन्छ। Youtube Channel: Nishat M jotic kendra

ज्यो. पं. खेमप्रसाद पौडेल

फोन सम्पर्क ९८५१५१६९९९

मेघ (वु. वे. चो. ला. लि. लु. ले. लो. आ) - धार्मिक क्षेत्रमा मन जाने देखिन्छ। विद्यार्थी वर्गका लागि राम्रो दिन देखिएको छ। थालेका कार्यहरू सहजै पूरा होलान **बृष (इ. उ. ए. ओ. बा. वि. बु. बे. वो)** - स्वास्थ्यमा सामान्य गडबडी हुने देखिन्छ। थालेका कार्यहरू पूरा होलान। यात्रको योग देखिएको छ। **मिथुन (का. कि. कु. क. ख. के. को. ह)** - बोलिको प्रभावले आयआजन्ममा पछि परिएला, बोल्दा विचार पुऱ्याउनुहोला, पूज्यजनसँग भेटहुने समय रहेको छ, भैपरी आउने खर्चले चिन्ता बढाउन सक्छ।

कर्कट (हि. हु. हे. हो. डा. डि. डु. डो. डो) - आजको दिन समयले साथ दिएको छैन, नचिताएको ठाउँमा धन खर्चगुनपदो मन खिन्न भएर जानेछ, **सिंह (मा. मि. म. मे. मो. टा. टि. टु. टो)** - समय शुभफलदायी रहेको छ, मान प्रतिष्ठा बढेर जानेछ, लेनदेनमा विचार पुऱ्याउनुहोला, धार्मिक गतिविधि बढेर जानेछ। **कन्या (टो. प. पि. पु. ण. ष. ष. ठ. ठे. थो)** - सुख र धनको प्राप्ती हुनेछ, मान, प्रतिष्ठा, इज्जत बढेर जानेछ, शत्रुमाथी विजय प्राप्त हुनेछ, दाम्पत्य शुभ मिल्ने छ, मन हर्षित रहला। **तुला (र. रि. रू. रे. रो. ता. ति. तु. तो)** -

बुद्धिको उपयोगले विद्या तथा धन आर्जन गर्ने समय रहेको छ, आफ्नो विचारले धेरैलाई प्रभावित बनाउन सकिनेछ, शुभ खबर सुन्न पाइनेछ। **बृश्चिक (तो. ना. नि. नु. ने. नो. या. यि. यु)** - समय सामान्य रहेको छ, खर्च बढेर जानेछ, काम सफलता नहुँदा मन खिन्न रहला, स्वास्थ्यमा गडबडीको योग रहेको छ, खानपानमा विशेष ध्यान दिनुहोला। **धनु (ये. यो. मि. मू. घ. ङा. ट. ङो)** - समय त्यती अनुकूल देखिएन, बोल्दा विचार पुऱ्याउनु पर्छ, खानपानमा ध्यान दिनुहोला। विचार पुऱ्याएर मात्र खर्च

गर्नुहोला खर्चिलो योग रहेको छ। **मकर (मो. ज. जि. सि. सु. खे. खो. गा. गि)** - समय मिश्रित फलदायी छ, पेटसम्बन्धि समस्याले सताउन सक्छ, खानपानमा ध्यान दिनुहोला, सानो काममा धेरै मेहेनत गर्नुपर्ने योग छ। **कुम्भ (वु. मे. गो. सा. सि. सु. से. सो. द)** - व्यापार व्यवसायमा परोन्तीको योग छ, धन लाभ होला, उत्तम भोजन प्राप्त हुन सक्नेछ, मन प्रशन्न रहला। **मीन (दि. दु. थ. म. ज. दे. दो. व. वि)** -व्यपार व्यवसायमा लाभ प्राप्त होला, सानै सफलताले पनि ठूलो खुशी प्राप्त हुनेछ, रचनात्मक तथा कलाकारितामा मन जानेछ।